

Vedle toho, že má slovník vědeckou hodnotu, je i zábavným čtením: převážnou většinu vět můžeme číst jako projev ruského odbojného ducha (dosud povětšinou zatlačeného do ilegality). Fenyvesiho slovník je i pokřiveným zrcadlem celému století. Stačí poukázat na téměř stovku antroponym: každý „vůdce“, od Lenina po Jeřicina, zde má pečlivě zaregistrovanou řadu přezdívek. Proměnlivé formy teroru, který zasáhl milióny, je zvětšněn šibeničním humorem jeho obětí. Lidová pomístní jména a ilegální názvy veřejných soch, desítky jmen pro vodku a proměnlivé formy „adjustace“, slova pro pojmenování produktů masové kultury vytvořená mládeží atd. – to vše je ve slovníku vynikajícím způsobem zdokumentováno.

Slovník je ovšem poučný i jako bohatý zásobník jazykových hříček použitých prostřednictvím slengu. Je přehlídkou rozmanité zásoby prostředků slovní ekvilibristiky, parodie a travestie, v nichž je možné setkat se s příklady forem neobvyklého vyjádření souvisejících jak s obsahem promluvy, tak se snahou o neotřelé, nešablonovité vyjádření – použitím fonetických deformací, neobvyklého tvoření slov, užití vlastních jmen v různých funkcích, tvořením zkratkových slov, či osobitým uplatněním rétorické a sémantické funkce či slovních hříček.

Slovník Istvána Fenyvesiho je velkým ziskem zahraniční rusistiky.

Lajos Kiss

(přeložila Marta Dršatová)

Vysloužilová, E. – Machalová, M.: Cvičebnice překladu pro rusisty II – Cestovní ruch. Turistika. Olomouc 2003.

V lednu 2004 vyšel z dílny olomouckých autorek další díl z řady skript pro výuku překladu a tlumočení. Svým formátem, strukturou a metodikou navazuje na díl první z roku 2002, který byl věnován politické a ekonomické problematice (viz Brandner, A.: *Vysloužilová, E. – Flídrová, H. – Machalová, M. – Vychodilová, Z.: Cvičebnice překladu pro rusisty I.* In: Opera Slavica X, 4, Brno 2002). Zatímco u prvního dílu se jednalo o inovovanou reedici z původní řady učebních textů, které olomoucké rusistiky vydaly v letech 1994–1996, v případě druhého dílu jde o zcela nový text.

Impuls ke zpracování tematiky cestovního ruchu vychází především ze samotného názvu profílace bakalářského studia ruštiny se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast, které má na filozofické fakultě v Olomouci již více než desetiletou tradici. Učební text se tedy opírá nejen o tuto bohatou praktickou zkušenost s výukou překladu a základů tlumočení, ale i o teoretickou bázi vypracovanou českou translátologickou školou.

Skládá se z devíti lekcí, které tematicky zpracovávají jednotlivé aspekty cestovního ruchu a turismu, počínaje obecnými otázkami (průmysl cestovního ruchu doma i v zahraničí, předpisy, zákony) přes otázky výjezdového a přijezdového cestovního ruchu v Rusku i v České republice až po nejnovější odvětví, které patří k vrcholovým sportovním aktivitám: *Индустрия туризма* (40–60). *Общие вопросы туризма* (61–83). *Внутренний туризм Чешской Республики* (84–111). *Внешний туризм Чешской республики* (112–140). *Внутренний туризм России* (141–162). *Внешний туризм*

Россию (163–186). *Прага* (187–213). *Москва* (214–241). *Туризм – это спорт* (242–273). Díky monotematicitě celého komplexu je slovní zásoba ke všem kapitolám zpracována ve formě slovníčku (9–39) čítajícím cca 340 základních hesel a zařazena v úvodní části textu. Celý učební text na str. 274 uzavírá seznam použité a excerpané literatury.

Jednotlivé lekce jsou členěny do tří oddílů – rusko-český, česko-ruský a kontrolní oddíl. Rusko-český oddíl vede uživatele díky vhodně nastavenému systému cvičení zaměřených na obtížné jevy lexikálně-gramatického plánu k optimální verzi překladu. Vybrané jevy (otázky pojmenování a slootovorby, vazby s přechodníky a přídavnými jmény slovesnými, předložkové vazby, číslovky a číselné výrazy, obmykání, vsuvky aj. – to vše v rusko-českém porovnávacím plánu) jsou přehledně komentovány v rámečcích a nabízejí jednu z možných variant překladu. Pro osvojení specifiky publicistického i odborného stylu jsou do oddílu zařazovány texty různého stylového a žánrového odstínění. Cílem česko-ruského oddílu je naučit studenta správné metodologii překladu textu do cizího jazyka a odbourat některé nežádoucí postupy. Pro překlad některých slov a slovních spojení je zařazován „díleč“ slovníček výrazů z vybraných textů. Uživatelé jsou vedeni k pochopení textu jako celku, hledání jeho funkčních dominant a jejich jazykovému ztvárnění, k nalézání překladových ekvivalentů a možných variant. Kontrolní oddíl pak plní funkci zpětné vazby, tj. jak se podařilo zvládnout nejen jazykový materiál, ale i jednotlivé překladatelské postupy a dovednosti.

V souvislosti s recenzovaným textem je třeba zdůraznit skutečnost, že na našem trhu zatím chyběla publikace, která by zevrubně zpracovávala problematiku cestovního ruchu pro účely překladu a tlumočení, navíc v rusko-českém kontextu. I když neaspiruje na komplexní zpracování dané problematiky, vhodně ono bílé místo vyplňuje. Jako prvotní počín má publikace svůj nezpochybnitelný přínos, ale rádi bychom upozornili i na místa, která by v příštím vydání mohla, dle našeho soudu, doznat změn. Přes svou nespornou atraktivnost se nám řada textů – zvláště pro česko-ruský překlad – jeví jako velmi náročná (v kontrastu s ruskými texty a s výběrem slovní zásoby v úvodním slovníčku). Některé z textů by mohly být zcela vypuštěny anebo tvořit samostatnou přílohu jako informační zdroj v závěrečné části. Pro ty ostatní by, i přes náročnost tohoto úkolu, slovní zásoba měla být ve větším rozsahu zachycena v úvodním slovníčku, který může při jiném grafickém uspořádání obsáhnout i několikanásobně vyšší počet hesel.

Publikaci lze doporučit všem studujícím ruského jazyka jak filologické, tak nefilologické orientace. Dále samozřejmě všem pracovníkům cestovního ruchu, potenciálním turistům, ale i všem, kteří se o danou oblast zajímají. Díky textům s pestré tematikou je publikace nejen vhodnou učební pomůckou ke zvládnutí potřebných jazykových, komunikativních a překladatelských kompetencí, ale i zdrojem zajímavých, užitečných a potřebných informací.

Ladislav Vobořil